

Kalmar kommuns Barnbokslut 2021-22

Introduktion till Barnbokslutet

Sedan den 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, den s k barnkonventionen, inkorporerad i svensk lag och därmed likställd med övrig lagstiftning så som föräldrabalken och socialtjänstlagen.

Det här barnbokslutet lägger fokus på artikel 23 som handlar om rättigheter för barn med funktionsnedsättning, samt det nya resultatet från Luppenkäten som genomfördes hösten 2021.

Nämnderna ska enligt implementeringsplanen årligen redovisa hur de arbetar för att tillgodose barns rättigheter och hösten 2021 skickade samordnaren, för barnrättsfrågor, ett underlag för en sådan redovisning. Nämndernas svar finns sammanfattade i detta barnbokslut.

I barnbokslutet finns även statistik från enkäten LUPP- Lokal uppföljning av ungdomspolitiken, som genomförs vart tredje år. I LUPP finns bland annat frågor om ungas hälsa, trygghet, fritid och Covid-pandemin. LUPP-enkäten genomfördes hösten 2021 i år 8 samt år 2 på gymnasiet och i barnbokslutet kommer framför allt statistik kring unga med funktionsnedsättningar att redovisas. Även statistik och fakta från Barnombudsmannens rapport 2021 ”Alla tar ju inte ansvar” finns med i bokslutet. Viss lokal data från 2022 finns också redovisat i detta bokslut.

Disposition

Rapporten är indelad i följande kapitel:

- Vad är ett barnbokslut?
- Barnkonventionen – artikel 23
- Barn och unga i Kalmar – Lupp rapporten och artikel 23
- Kalmar kommuns barnrättsarbete och åiterrapportering från nämnderna
- Barnrättsperspektiv i samhällskris – pandemin och barnets rättigheter

Innehåll

Kalmar kommuns Barnbokslut 2021-22	1
Introduktion till Barnbokslutet	1
Disposition	1
1. Vad är ett barnbokslut?	3
2. Barnkonventionen.....	3
3. Fokus i Barnbokslut 2021	4
Några viktiga begrepp	4
Artikel 23.....	4
4. Barn och unga med funktionsnedsättning i Kalmar.....	5
Luppenkäten	5
Trygghet, hälsa och mående, ungas liv i helhet.....	7
Delaktighet för unga med funktionsnedsättning	8
5. Enkäter för unga med funktionsnedsättning	10
6. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning.....	11
8. Nämndernas återrapportering – Kalmar kommuns arbete med barn enligt artikel 23: "Ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället."	14
9. Analys och sammanfattning.....	17
Bilaga 1. Barnkonventionens artiklar i korthet	19
Referenser.....	22

1. Vad är ett barnbokslut?

Ett barnbokslut redogör för barn och ungas levnadsvillkor, deras hälsa, mående, trivsel och framtidsdrömmar men också statistik, data och fakta om unga.

Enligt barnkonventionens fjärde artikel gäller följande: ”konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ska konventionsstaterna till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att vidta sådana åtgärder. Vid behov ska sådana åtgärder vidtas inom ramen för det internationella samarbetet” (Barnombudsmannens nyöversättning, 2018).

I dokumentet *implementeringsplan för barnkonventionen*, som antogs av Kommunstyrelsen våren 2019, står att barnbokslut ska tas fram årligen mellan åren 2020–2024. Ansvarig för detta är nämnderna i samarbete med samordnaren för barnrättsfrågor. Nämndernas svar finns sammanställt i detta barnbokslut och utgör en viktig grund för det kommande barnrättsarbetet. Rapporteringen från nämnderna ger även en översiktlig bild av hur Kalmar kommun arbetar med barnrättsfrågorna.

I barnbokslutet finns även mycket statistik från enkäten Lupp - Lokal uppföljning av ungdomspolitik, som genomförs vart tredje år. I Lupp finns frågor om ungas uppväxtvillkor, framtidsdrömmar, hälsa, upplevelse av trygghet, fritidsintressen med mera. För kapitlet om barns rättigheter under samhällskris som pandemin har Barnombudsmannens årsrapport 2021 ”Alla tar ju inte ansvar – barnkonventionen som lag under en samhällskris” använts. Den statliga utredningen kring barnkonventionen och svensk lagstiftning samt en kommunal enkät om föreningslivet har också använts i bokslutet.

2. Barnkonventionen

Vem är ett barn?

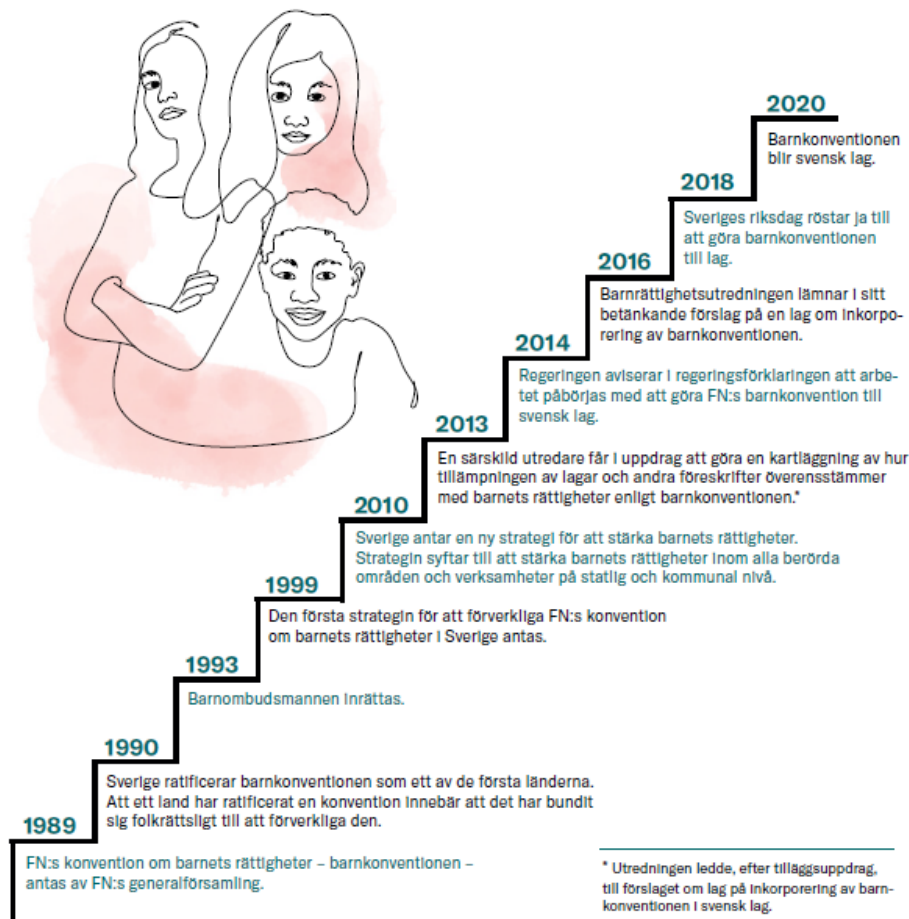
Det finns ungefär två miljoner barn i Sverige. Alla dessa barn innefattas av barnkonventionen, som säger att du är ett barn tills du fyller 18 år. Barnkonventionen har funnits sedan 1989 och Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 som ett av de första länderna i världen. Sverige var också pådrivande i skapandet av barnets rättigheter. I dagsläget är det endast USA som inte har ratificerat barnkonventionen.

Källa *UNICEF www.unicef.se/barnkonventionen*.

Barn har rätt till ett särskilt skydd, och staten och vuxna ska säkerställa att barnet får sina rättigheter uppfyllda. I barnkonventionen finns fyra portalparagrafer som ger en överblick av hur barnets rättigheter formulerats.

- Artikel 2 - alla barn har samma rättigheter och lika värde och att ingen får diskrimineras. Barn får heller inte diskrimineras på grund av t ex ekonomi, trosuppfattning eller funktionsnedsättning hos föräldrarna.
- Artikel 3 - barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn.
- Artikel 6 - varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
- Artikel 12 – varje barn har rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som rör barnet

Vägen till barnkonventionen som lag i Sverige

Barnombudsmannens årsrapport 2021 ”*Alla tar ju inte ansvar! Barnkonventionen som lag under en samhällskris*” s 8.

3. Fokus i Barnbokslut 2021

Varje barnbokslut mellan åren 2021–2024 kommer ha övergripande teman. Årets tema är barn och unga med funktionsnedsättning. Barnkonventionen var den första konventionen om mänskliga rättigheter som innehöll en specifik hänvisning till funktionsnedsättning och en enskild artikel om funktionsnedsatta barns rättigheter och behov.

Några viktiga begrepp:

Funktionshinder: uppstår i relation till omgivningen. Politiken handlar mer om att förebygga och ta bort funktionshinder, vilket möjliggör full delaktighet och jämlika levnadsvillkor.

Funktionsnedsättning: finns hos individen

Artikel 23

Så här står det i den aktuella artikeln i barnkonventionen gällande rättigheter för barn med funktionsnedsättning:

- Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.
- Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och ska, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.
- Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov ska det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och ska syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.
- Konventionsstaterna ska i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn ska härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Hur stämmer svensk lagstiftning överens med Barnkonventionens artikel 23?

Inför att barnkonventionen skulle bli svensk lagen genomfördes en stor kartläggning där man bedömde svensk lagstiftning kom fram till att den till största delen stämmer med innehållet i barnkonventionen. I utredning går bland annat följande att läsa:

I Sverige har barn rätt till yttrande-, religions- och mötesfrihet, rätt att gå i skolan och att få sjukvård. Kommuner och myndigheter har ansvar för att barn har en skälig levnadsstandard och att de skyddas från våld, övergrepp och utnyttjanden och diskriminering. Ett barns föräldrar har det huvudsakliga ansvaret för barnet men det allmänna har befogenheter att skydda barn som far illa. Särskilt stöd ska i olika sammanhang ges till barn med funktionsnedsättning. (Barnkonventionen och svensk rätt vol I, s. 51.)

4. Barn och unga med funktionsnedsättning i Kalmar

I Kalmar kommun bor det ungefär 15 000 barn och unga av totalt cirka 70 000 invånare. Barn utgör lite drygt 20% av alla som bor i kommunen och allra flest barn finns det i åldrarna 5–9 år. Det finns något fler pojkar än flickor i Kalmar kommun.

Luppenkäten

Lupp står för Lokal uppföljning av ungdomspolitiken och genomförs i Kalmar kommun vart tredje år. Enkäten är framtagen av MUCF – myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. Enkäten genomförs i samverkan med Kommunförbundet i Kalmar och i år har företaget Indikator genomfört rapport och analys av resultatet för länets kommuner.

Luppenkäten har besvarats av ungdomar som går i år 8, ca 800 st, från både kommunala grundskolor och friskolor. Samtliga friskolor erbjöds att svara på Luppenkäten och Västra skolan samt Södra skolan valde att delta.

I texten nedan redovisas siffror för ungdomar med en funktionsnedsättning. Dessa ungdomar har svarat ”ja” på frågan A4 i Luppen: *”Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?”* Dessa ungdomar går ej i särskoleklass eller anpassad grundskola utan i vanlig grundskola. I juli 2023 bytte särskolan att namn till ”anpassad grundskola” och ”anpassad gymnasieskola”, och barnbokslutet kommer det nya namnet att användas. Totalt har ca 790 ungdomar i år 8 svarat på enkäten, och av dessa har 82 individer, 10,4 %, svarat att de har en funktionsnedsättning och 42 individer, 5,3%, har svarat att de inte vill uppge om de har en funktionsnedsättning eller inte.

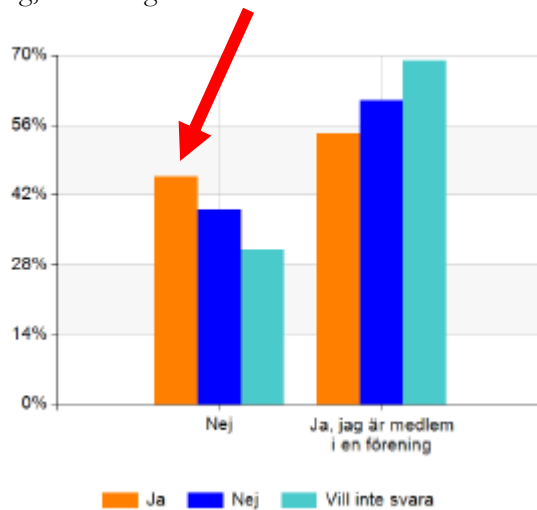
Fritid

Ungdomar som angett att de har en funktionsnedsättning har svårare att ta sig till aktiviteter på fritiden och uppger också i högre utsträckning att fritids-aktiviteter kostar för mycket

Några aktiviteter är däremot vanligare att den här gruppen ägnar sig åt flera gånger i veckan, exempelvis ”läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande”, ”håller på med foto eller film, tecknar/målar”, ”skriver, pysslar, syr eller liknande”, ”spelar teater, skapar musik eller dansar” samt ”går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande”.

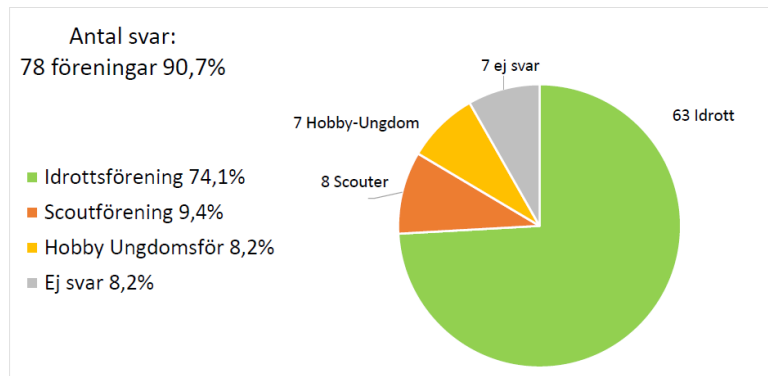
Föreningsaktivitet

Enligt Luppen 2021 är färre unga med funktionsnedsättning medlemmar i en förening, än de ungdomar som inte har en funktionsnedsättning.

Våren 2021 skickades en enkät från Kultur- och fritidsförvaltningen ut till föreningar i Kalmar kommun, med frågor för att undersöka nuläget för verksamheter för funktionsnedsatta och föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet. Enkäten skickades till alla föreningar som redovisar barn- och ungdomsverksamhet, totalt 85 stycken. Det kom in svar från 78 st föreningar vilket motsvarar 90,7% svarsfrekvens. Resultatet visade att 24 föreningar bedriver verksamhet för funktionsnedsatta och 7 föreningar hade för avsikt att starta upp och merparten anger att de bedriver en integrerad verksamhet.

Fördelning per föreningskategori

Trygghet, hälsa och mående, ungas liv i helhet

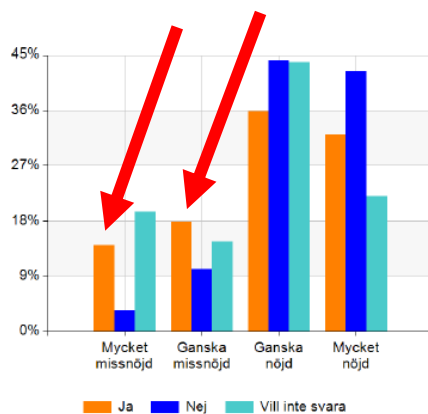
Genomgående i Luppen visar resultatet att ungdomar i år 8 som svarat att de har en funktionsnedsättning upplever mer otrygghet - både i skolan, kollektivtrafiken, till och från skolan, de uppger att de utsätts för mer våld, hot och stölder. De upplever sig orättvist behandlade – oftast beroende på utseende eller funktionsnedsättning och upplever sin hälsa som sämre än andra ungdomar som inte uppgett att de har en funktionsnedsättning. De har också en mer negativ framtidssyn än andra ungdomar.
Källa: Luppenkäten 2021, genomförd i alla kommunala grundskolor år 8 samt friskolorna Södra skolan och Västra skolan år 8. Ej genomförd i anpassad grundskola (tidigare kallad Särskolan).

Att mental ohälsa kan finnas hos vem som helst och att det är viktigt att söka hjälp isåfall.

Citat från Lupp 2021 Kalmar kommun

”Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det handlar om följande:

- Livet i sin helhet”

Den orangea stapeln ”Ja” visar de ungdomar som svarat att de har en funktionsnedsättning, den mörklblå stapeln ”Nej” visar de ungdomar som svarat att

de inte har en funktionsnedsättning. Den mintgröna stapeln ”Vill inte svara” visar de ungdomar som inte velat svara på om de har en funktionsnedsättning eller inte.

Delaktighet för unga med funktionsnedsättning

Jag vill att vårt samhälle ska vara mycket mer hållbart.

Citat från Lupp 2021 Kalmar kommun

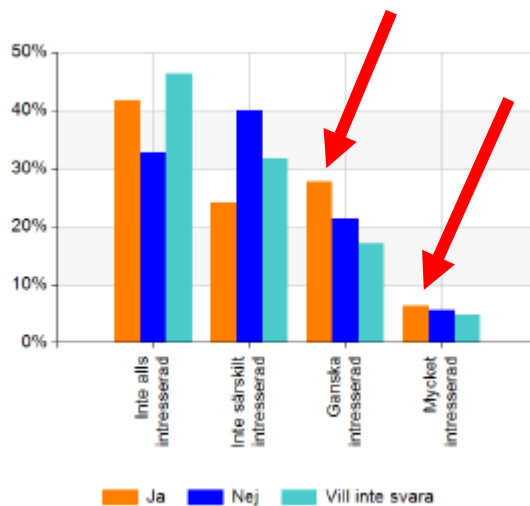
Många ungdomar som uppgett att de har en funktionsnedsättning har svarat att deras intresse för politik är stort, att de aktivt debatterar samhällsfrågor på nätet, skriver medborgarförslag och demonstrerar, är mer intresserade av vad som sker i andra länder, jämfört med de som inte uppgett att de har en funktionsnedsättning. Några beskriver att de vill påverka i miljö/klimatfrågan och sjukvården.

Främsta anledningen till att inte vilja påverka i samhällsfrågor och i kommunen är att ”inte vara tillräckligt intresserad” samt att ”kan för lite om hur jag ska göra”.

Fler uppger att de diskuterat och debatterat samhällsfrågor på internet, 12 % jämfört med unga utan funktionsnedsättning, där 7% uppger att de gjort samma sak.

D1. Hur intresserad är du av följande?

Politik

Unga med funktionsnedsättningen uppger i större utsträckning att de inte har möjlighet att påverka eller bestämma om skolmiljön inne och ute, skolans regler och maten, och merparten uppger också att de inte är intresserade av att påverka dessa saker.

Källa: Luppenkäten 2021, genomförd i alla kommunala grundskolor år 8 samt friskolorna Södra skolan och Västra skolan år 8. Ej genomförd i anpassad grundskola (tidigare kallad Särskolan).

Under 2021 genomfördes intervjuer med elever på Gröndalskolan, med fokus på delaktighet i skolan. Frågorna handlade om inflytande under skoldagen samt vilket stöd eleverna får i skolan och klassrummet, och eleverna gav exempel på hur deras inflytande kan se ut.

Frågorna var *ge exempel på vilka sätt du har inflytande i din skoldag?* och *får du stöd i skolan och i klassrummet?*

Gröndalskolan uppger följande information kring hur de arbetar med barnens rättigheter: *Gröndalskolan arbetar utifrån skollag, läroplan för grundanpassad grundskola n, barnkonventionen och tillgodoser rättigheter för barn med funktionsnedsättning.*

Framgång är att jobba individuellt för att bitta fram till varje elevs unika möjligheter att få inflytande och stöd. Hämtat från nämndernas rapportering 2021.

Ökad delaktighet

Följande är råd och tips från sakkunniga personer som arbetar med funktionsnedsatta barn och intresseorganisationer lokalt och nationellt, som delat med sig av sina reflektioner vid intervjuer och samtal, konferenser och diskussioner kring hur vi ska öka delaktigheten för barn och unga med funktionsnedsättning.

	Ökad delaktighet vid enkäter och undersökningar:
	Klartext, enklare språk
	Bildstöd
	Möjlighet till muntliga svar
	Anpassade hjälpmedel
	Tecken som stöd

	Erbjud stöd, vänta inte på att någon ska be om det.
	Enkätförfattare behöver ha djup förståelse för hur olika grupper förstår det skrivna ordet
	Verktyget ”samtalsmatta”
	Ta hjälp av civilsamhället som har mycket kunskap om olika grupper och kan hjälpa till
	Viktigt att få prata till punkt och att andra inte pratar över huvudet
	Ökad grad av tillgänglighet är bra för alla och innebär inte att någon utestängs
	Fler logopedier behövs
	Skrivtolk

Följande reflektioner kommer från representanter vid föreningslivet i Kalmar då de 2021 besvarade en enkät om sin verksamhet och hur de arbetar eller vill arbeta med barn och unga med funktionsnedsättning.

- ”svårt att nå målgruppen”,
- ”tillfälligt uppehåll under pandemin,”
- ”fler utbildade ledare behövs”,
- ”extra ledare i den ordinarie verksamheten”,
- ”föräldrar behövs som stöd”,
- ”kunskap finns inom föreningen”,
- ”GDPR ett hinder vid samarbete med skolan”,
- ”riktat föreningsstöd”,
- ”kräver dyr utrustning”,
- ”anläggningskrav viktiga vid ny och ombyggnation”,
- ”fördelningsprinciperna stödjer inte uppstart av ny träningsverksamhet”
- ”hos oss alla kan vara med”

5. Enkäter för unga med funktionsnedsättning

Ung livsstil

Vintern 2010–2011 genomfördes en stor enkätundersökning i Kalmar kommuns särskolor av Ulf Blomdahl och Stig Elofsson, ”Ung livsstil i Kalmar – en undersökning bland ungdomar i särskolan 2011”. Frågorna fokuserade på fritid och var en variant av ungdomsenkäten Ung livsstil som Kalmar genomförde 2012 och möjliggjorde en jämförelse mellan ungdomar i vanlig grundskola och anpassad grundskola. Undersökningen visade hur eleverna trivdes i skolan, vad de önskade göra på fritiden, medlemskap i föreningar osv. Ung livsstil är en grupp forskare som undersöker idrott, kultur, fritid och hälsa bland barn och ungdomar. Ung livsstil – Forskningsgrupp som studerar idrott, kultur, fritid och hälsa bland barn och ungdomar www.unglivsstil.org

Kalmar kommun har genomfört enkäten Lupp de senaste tio åren och därmed inte kunnat få samma information från eleverna i anpassad grundskola, då Luppenkäten inte varit anpassad till dessa elevers förutsättningar.

Lupp för anpassad skolgång

Sedan våren 2022 har MUCF genomfört ett utvecklingsarbete av Luppenkäten under 2022, där Kalmar kommun ingår som en av pilotkommunerna. MUCF har tagit fram en anpassad Lupp-enkät för anpassad grundskola samt anpassad gymnasieskola. Denna enkät testades under hösten i Kalmars särskoleklasser på gymnasiet. Syftet var att upptäcka problem och brister i enkäten samt utvecklingspotential med hjälp av eleverna och pedagogerna i klasserna. En konferens om enkäten hölls av MUCF i oktober 2022 där alla deltagande kommuners synpunkter fördes fram. Målet är att enkäten under 2023 ska vara tillgänglig för alla Sveriges kommuner att genomföra i sina särskolor. Det här är ett väldigt viktigt steg i att få bättre kunskapsunderlag om

levnadsvillkoren för de elever som har olika typer av funktionsnedsättning, som inte kan göra Luppenkäten så som den sett ut fram tills nu, men också för att öka delaktigheten och den demokratiska rätten för dessa ungdomar. Målsättningen är att den anpassade Luppenkäten kommer genomföras samtidigt med den vanliga Luppenkäten hösten 2024 i Kalmar kommun.

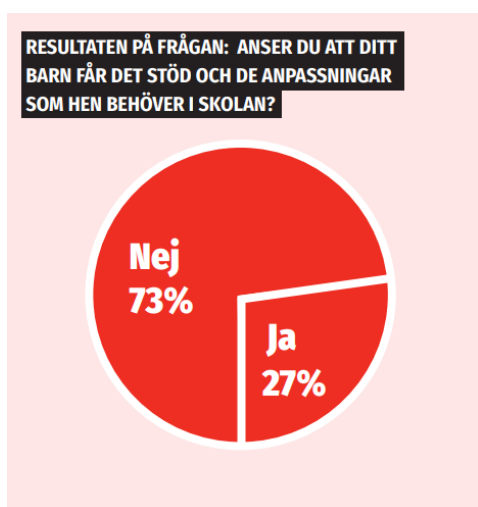
6. Föräldrar till barn med funktionsnedsättning

I Luppen svarar ungdomarna på frågor om föräldrarnas sysselsättning och det är vanligare att en av föräldrarna till ungdomar med funktionsnedsättning är arbetslös, långtidssjukskriven, sjukpensioner eller ålderspensionär. Det är också vanligare att en av föräldrarna studerar, enligt ungdomarnas svar.

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Genom en enkät till Attentionens medlemmar svarade föräldrar till omkring 5000 skolbarn med autism, ADHD eller andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar på frågor. Antalet personer som har svarat varierar mellan 3000 och 5000 personer från hela landet.

Så här svarade föräldrarna:

- 4 av 5 anser att de inte fick det stöd och de anpassningar som barnen behövde innan barnet fick en diagnos.
- Av de som svarar säger 1 av 5 att de inte skulle ha utrett sitt barn om det fått tillräckliga anpassningar i skolan ändå.
- 1 av 5 säger att det var skolan – snarare än de själva – som önskade att barnen skulle genomgå en utredning.
- 3 av 4 av föräldrarna som svarar säger att de själva har fått försämrad psykisk hälsa och nästan hälften säger att de har drabbats av utmattningssyndrom.

(Källa SVT och Uppdrags gransknings serie ”Bokstavsbarren” [Attentions skolrapport 2021 by attention - Issuu](#)
[Titta på SVT:s program Uppdrag Granskning! - Riksförbundet Attention](#)

7. Barnrättsperspektiv i samhällskris – pandemin och barnets rättigheter

Det var kul med distans ett tag, men det blev jobbigt i längden.

Citat från Lupp 2021, Kalmar kommun

Inför Barnombudsmannens årsrapport har barn intervjuats om pandemin. Många av de intervjuade barnen vill bidra på ett meningsfullt sätt till samhället men har upplevt brister i information, processer och återkoppling. Vid allvarliga händelser som påverkar samhällets så mycket som t ex en pandemi, behöver barn få tillgång till information som är anpassad specifikt till dem.

Delaktighetsstegen

För att ytterligare förstå delaktighet och för att undersöka delaktighet som ett verktyg, en process eller konkret arbetssätt kan vi ta hjälp av en teoretisk modell som ofta kallas *delaktighetsstegen*. Modellen används för att beskriva olika nivåer av inflytande och delaktighet och utvecklades ursprungligen av Sherry Arnstein på 1960-talet. En vidareutvecklad variant av modellen¹¹ fokuserar på de fem övre nivåerna av delaktighet:

1. barn blir lyssnade till,
2. barn får stöd att uttrycka sina åsikter och synpunkter,
3. barns åsikter och synpunkter beaktas,

4. barn involveras i beslutfattande processer,
5. barn delar inflytande och ansvar över beslutsfattande processer.

De fem nivåerna beskriver medverkan i en delaktighetsprocess som kan leda till inflytande. Poängen är att dessa nivåer bättre beskrivs som uttryck för delaktighet än som inflytande. Exempel på sådana former för delaktighet är rätten att lägga förslag, medverkan i dialog, möjlighet att lämna synpunkter och att bli konsulterad. Även i den vidareutvecklade modellen beskrivs tillgång till information som en av de grundläggande komponenterna för delaktighet.

Barnombudsmannens årsrapport 2021 *”Alla tar ju inte ansvar! Barnkonventionen som lag under en samhällskris”* s 11.

Enligt artikel 17 i Barnkonventionen ska staten säkerställa att barn har tillgång till information och material från olika källor. Det är särskilt viktigt med information och material som främjar barnets välmående och hälsa. Barnrättskommittén följer upp hur stater lever upp till barnkonventionen och de har fastställt att det är en stats skyldighet att säkerställa att även alla ungdomar, både i och utanför skolan, får riktig och lämplig information om hur de ska skydda sin hälsa och utveckling och hur de ska leva hälsosamt.

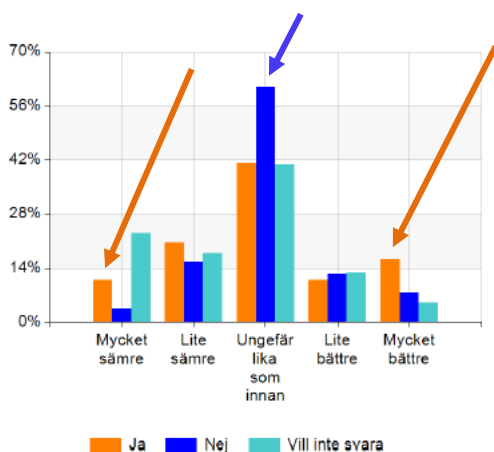
Barnombudsmannen föreslår därför följande:

- > Inkludera ett barnrättsperspektiv i de författningar, strategier, riktlinjer och policys som är kopplade till Sveriges krisberedskap och totalförsvaret.
- > Säkerställ barnanpassad information inför och vid kriser och extraordinära händelser.
- > Säkerställ att offentliga aktörer med särskilt ansvar för krisberedskap och extraordinära händelser gör barn delaktiga.

Barnombudsmannen 2021 *"Alla tar ju inte ansvar! Barnkonventionen som lag under en samhällskris"* s 22-24.

I Luppen kan vi se att ungdomar med funktionsnedsättning både upplever sitt liv idag jämfört med innan pandemin, som mycket sämre men också mycket bättre. Självklart är det ytterst individuellt hur en person upplever en pandemi och det syns tydligt i nedanstående tabell.

"Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin?
- Mitt liv som helhet är:"

Svaren från de ungdomar som uppgett att de har en funktionsnedsättning är de orangea staplarna. De ungdomar som inte har en funktionsnedsättning finns i den mörkblå stapeln och de unga som inte velat svara på frågan om funktionsnedsättning redovisas i den mintblå stapeln. Diagrammet visar att unga med funktionsnedsättning (orange) är övervägande både i svaret "mitt liv som helhet är mycket sämre" samt "mitt liv som helhet är mycket bättre", till skillnad från unga som inte har en funktionsnedsättning (mörkblå), som upplever livet ungefär lika som innan pandemin.

8. Nämndernas återrapportering – Kalmar kommuns arbete med barn enligt artikel 23: ”Ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället.”

Enligt implementeringsplanen ska nämnderna årligen redovisa hur de arbetar för att tillgodose barns rättigheter. Vissa förvaltningar har mer kontakt med barn än andra och därför redovisas olika mängd text från de olika nämnderna. Svaren på frågan om barn med funktionsnedsättning finns redovisat i texten nedan.

”Arbetar förvaltningen specifikt med att tillgodose rättigheterna för barn med funktionsnedsättning? Redogör för hur det arbetet ser ut, ge gärna konkreta exempel.”

Kommunledningskontoret:

Hållbarhet och strategi arbetar förvaltningsövergripande med tillgänglighetsfrågor vilket bland annat innebär att tillgodose rättigheterna för barn med funktionsnedsättning. Ett konkret exempel på arbete som utförts under 2021, tillsammans med kommunikationsenheten och projekt- och byggenheten, är att på www.kalmar.se beskriva tillgängligheten på kommunens lekparkar och aktivitetsparkar. Av informationen framgår i vilken miljö parken ligger, vad underlaget består av samt vilka lekredskap som finns för barn i olika åldrar och med olika fysiska och kognitiva förutsättningar. Texterna har kompletterats med bilder för att ge en så bra beskrivning som möjligt. Arbetet är ett led i att främja tillgång till lek och fritidsaktiviteter för barn med funktionsnedsättning, i enlighet med artikel 31 i barnkonventionen om barns rätt till vila och fritid, lek och rekreation och att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Utöver detta kan nämnas att i flykting- och integrationsenhetens ordinarie arbete ingår att få stöd och hjälp på plats för personer med funktionsnedsättning, till exempel en medicinsk utredning eller hjälpmedel.

Vatten- och miljönämnden

Ja, vatten- och miljönämnden har ekonomiskt bidragit till exempel utveckling av Salveområdet och Oxhagen och försökt göra det tillgängligt för alla oavsett funktionsnedsättning.

Kultur och fritidsförvaltningen

Förvaltningen administrerar stöd till föreningar som vill satsa på tillgänglighet och verksamhet för personer med funktionsnedsättning och arbetar även med LOK-stöd, Fritidskanalen samt Prova-på dagar under sportlovet för ungdomar med funktionsnedsättning tillsammans med våra idrottsföreningar, RF-SISU, Fritidskanalen och Parasportförbundet. Det pågår även ett arbete med tillgänglighetsanpassa Fredrikskans. I simhallen finns hjälpmedel, som t ex liftar som underlättar för personer att kunna använda vattnet som träning samt rekreation. Det finns även särskilda anpassade omklädningsrum.

Under sommarlovet och höstlovet har en särskild skapande verksamhet hållits för barn med funktionsnedsättningar som behöver extra stöd, detta skedde i samarbete med ”Sara och Herta” på Krusenstiernska gården och i Funkabo.

Det pågår även arbetar i ytterområden och alla barnverksamheter inom kultur är helt kostnadsfria. Barn- och unga prioriteras alltid vid projekt- och verksamhetsstöd.

Fritidsgårdarna syntolkar alla Instagram-inlägg och de jobbar för ökad tillgänglighet i närområdet. Exempel på aktiviteter var Funkisfestivalen och teater med anpassad grundskola n.

Tillgänglighetsfrågan har varit en röd tråd under året, där frågor som fysisk tillgänglighet, socioekonomisk tillgänglighet och trygghet varit centrala. Det har erbjudits digi-

tala föreläsningar där det legat ett egenansvar på medarbetarna att gå utbildningarna och läsa rapporter från i huvudsak MUCF och applicera det på egna verksamheten, för att se över om verksamheten når och är tillgänglig för alla. Vi jobbar för att förbättra tillgängligheten genom att bli mer inkluderande, tar bort aktiviteter som kräver prestation, samt erbjuder en trygg och lugn öppen verksamhet och vi använder oss av barnkonventionen i vårt dagliga arbete. All personal har utbildats i HBTQI, MHFA och Kalmarmodellen. En utbildningsdag inom kommunikation är genomförd för all personal och sociala medier har skuggats av tillgänglighetsrådet. Smedjan fick trottoarkanter nedslipade då det var svårt för rullatorer och rullstolar att ta sig över kanten. En ny båt har köpts in till Getterö via tillgänglighetsmedel, båten kan användas till rullstolsburna.

Samordnare för tillgänglighetsfrågor arbetar strategiskt och även praktiskt, med t ex Funkisfestivalen som genomfördes tillsammans med socialtjänsten och med inventering av kommunens lokaler utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Ungdomsombudet arbetar för ökat inflytande för alla ungdomar och Kalmar har varit testkommun tillsammans med Gymnasieförbundet för en helt ny variant av Lupp-enkäten, som riktar sig till unga med intellektuell funktionsnedsättning. enkäten testas hösten 2022 och utvärderas för att vara tillgänglig för alla kommuner i Sverige att genomföra hösten 2023.

Kulturskolan har utbildat personalen kring barnkonventionen och orosanmälan, ett nytt styrdokument rörande orosanmälan har upprättats. Kulturskolan har verksamhet i de flesta ytterområden och hemmasittare kan hitta tillbaka till skolan genom kulturskolans verksamheter. Barn med funktionsnedsättning är ett särskilt prioriterat område. En pedagog arbetar särskilt med funktionsinriktad musikterapi.

Samhällsbyggnadsnämnden

Majoriteten av förvaltningens arbete är inom samhällsplanering, där förvaltningen bland annat arbetar för tillgänglighet för så väl barn som vuxna i enlighet med PBL. Förvaltningen arbetar även med bostadsanpassning där BAB-lagen utgör basis och som kan argumenteras vara i enlighet med barn-konventionens fyra grundprinciper; alla barn har samma rättigheter, barnets bästa ska alltid komma först, varje barn har rätt att överleva och utvecklas, varje barn har rätt att uttrycka sin åsikt. Det innebär i praktiken att då där finns ett intyg som styrker kopplingen mellan åtgärd och funktionsnedsättning så beviljas bidrag. I de fall där en förälder med funktionsnedsättning har hemmavarande barn så är BAB-lagen generös, då beviljas åtgärder i hela huset så föräldern kan umgås och ta hand om sitt/sina barn så länge intyg styrker behoven.

Serviceförvaltningen

Serviceförvaltningen är i mångt och mycket en utförare av beställningar från andra förvaltningar och bolag. Det är då respektive beställare som svarar för att göra barnkonsekvensanalyser. Utifrån detta är möjligheterna att själva påverka vad som ska genomföras begränsade. Några konkreta exempel på vad som gjorts under 2021 är bland annat:

- Kommunens badplatser har inventerats utifrån ett tillgänglighetsperspektiv och arbetet kommer fortgå under 2022.
- Det kommer finnas fler vinteröppna toaletter där det är möjligt och då ser vi alltid till att främst RWC är den toaletten som hålls öppen.
- Muren vid Skålbys lekplats har renoverats då den ansågs ha rasrisk och kunde skada barn och vuxna.
- Nytt belyst motionsspår och utegym i Rockneby med ett bättre underlag och belysning som ökar trygghetskänslan.
- Vid byggnationen av Ekös nya toalett flyttades toaletten som tidigare legat närmre båthamnen då den låg alldeles för långt från badplatsen så att det skulle komma närmare badplatsen för att bli mer tillgänglig.

Socialförvaltningen

En av processerna inom verksamhetsområde Barn och familj gäller barn och unga med funktionsnedsättning som har behov av stöd och hjälp (Processen Möjliggöra utveckling hos barn och unga med funktionsnedsättning). Ett av de styrande värdena för hela processen är att barnet har delaktighet och inflytande i hur behov av stöd och hjälp bedöms och tillgodoses.

För att stärka barnets rätt och utveckla arbetet med delaktighet har ett processteam med medarbetare från de fyra olika korttidsverksamheterna skapats under året. Teamets uppdrag var att ta del av litteratur kring barns delaktighet och utifrån detta ta fram en handlingsplan. Uppdraget är slutfört och enligt den framtagna handlingsplanen pågår under hösten 2021 en planering för att under våren 2022 starta upp en expertgrupp med barn från verksamheterna. Expertgruppen ska tillsammans med utsedda gruppleddare arbeta med ett område som man tillsammans vill utveckla inom korttidsboendena.

Södermøre kommunalnämnd

Anpassad grundskola - Gröndalsskolan

Kalmar kommuns anpassad grundskola, Gröndalsskolan, arbetar utifrån skollag, läroplan för anpassad grundskola och tillgodoser rättigheter för barn med funktionsnedsättning. Stort fokus läggs på att arbeta individuellt för att hitta fram till varje elevs unika möjligheter att få inflytande och stöd. Gröndalsskolan arbetar aktivt med:

- Tydliggörande pedagogik - tydlighet och förutsägbar lärmiljö.
- Alternativ Kompletterande Kommunikation (AKK) - alla kan kommunicera och att kommunicera är en mänsklig rättighet. Gröndalsskolan använder sig av exempelvis ljud, gester, föremål, tecken, rörliga bilder, taktila bilder, bilder och symboler.
- Anpassad fysisk miljö - för att stödja elevernas lärande.
- Lågaffektivt bemötande - ett icke-konfronterande bemötande och ett före-byggande arbete med att öka förståelsen för orsaker till olika beteenden och kringgå svåra och stressande situationer.
- Kollegialt lärande - man delar med sig av sina olika kompetenser och erfarenheter. Man planerar, genomför och analyserar undervisningens resultat så att man tillsammans får syn på vad som kan förbättras.

Hörselgrupp

Hörselgruppen är en del i ett förebyggande och främjande stöd som riktar sig till elever med hörselnedsättning i grundskolan. I dag ges stödet av specialpedagoger med kompetens inom hörsel. Syftet är att eleven ska få kunskap om sin hörselnedsättning och dess konsekvenser, samt att få stöd i att utveckla strategier för en ökad kommunikation. I Hörselgruppen får eleven träffa andra elever med hörselnedsättning, vilket är en viktig del i identitetsskapandet. Sammantaget skapar detta goda förutsättningar för en ökad måluppfyllelse och ett livslångt lärande för den enskilda eleven.

TAKK

TAKK är ett kommunikationssätt för hörande personer med försenad eller avvikande språkutveckling. TAKK används ofta av och till hörande personer med utvecklingsstörning. Andra målgrupper är elever med tal- och språkstörningar, elever med invandrarbakgrund och elever med hörselnedsättning. Samtlig personal på Södermøre kommunals förskolor ska få ta del av utbildningen. En grupp pedagoger i förskolan får kompetensutveckling i dagsläget, därefter har alla deltagit. Personal som tillkommer i verksamheten framöver kan anmäla sig till en grundkurs och en fortsättningskurs i TAKK som sker varje läsår. Kursen riktar sig till pedagoger och personal som arbetar inom för-skola och skola.

Utbildningsförvaltningen

Gröndalskolan arbetar utifrån skollag, läroplan för grundanpassad grundskola n, barnkonventionen och tillgodoser rättigheter för barn med funktionsnedsättning. Framgång är att jobba individuellt för att hitta fram till varje elevs unika möjligheter att få inflytande och stöd.

Miljöer - anpassas t.ex. höj- och sänkbara bord. Hörselslingor vid kulturarrangemang. Hörselgrupp – förebyggande/främjande stöd till elever med hörselnedsättning. Få kunskap om sin hörselnedsättning, stöd att utveckla strategier för en ökad kommunikation. Viktig del i identitetsskapandet. Ger goda förutsättningar för en ökad måluppfyllelse och ett livslångt lärande för den enskilda eleven.

Tecken som AKK – TAKK.

Alla kan inte tala, men alla kan kommunicera.

Artikel 3, 4, 6Kompetensutveckling till lärare - Grundkurs + fortsättningskurs per läsår. Barn/elever i behov av stöd för sin kommunikation använder alternativ och kompletterande kommunikation, TAKK, ett sätt att stödja kommunikationen.

Tecken blir ett komplement till talet. En fungerande kommunikation är en förutsättning för delaktighet och lärande och en mänsklig rättighet.

Aktuell kompetensutveckling i central elevhälsa.

YAM - program elever 14–16 år, leds av instruktörer utbildade av Nationellt centrum för suicidforskning och prevention (NASP).

Utveckla elevers färdigheter för att möta livets svårigheter och öka kunskapen om psykisk hälsa. Utbildningen har god effekt, främjar psykisk hälsa, förebygger självmordsförsök, allvarliga självmordsplaner hos unga.

Omsorgsförvaltningen

På omsorgsförvaltningen har vi väldigt få barn, men det förekommer. Främst är kontakten med barn i deras roll som anhörig.

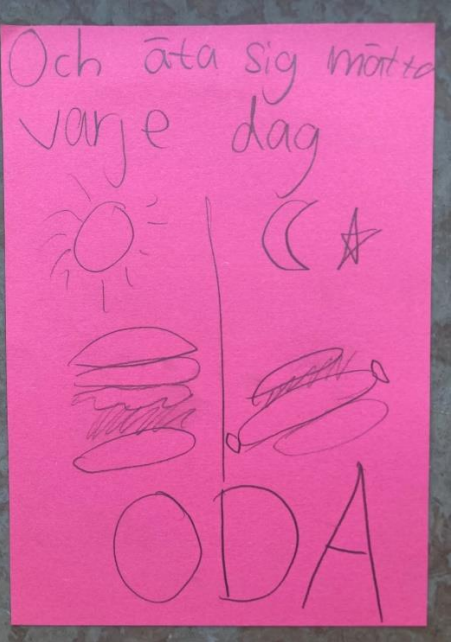
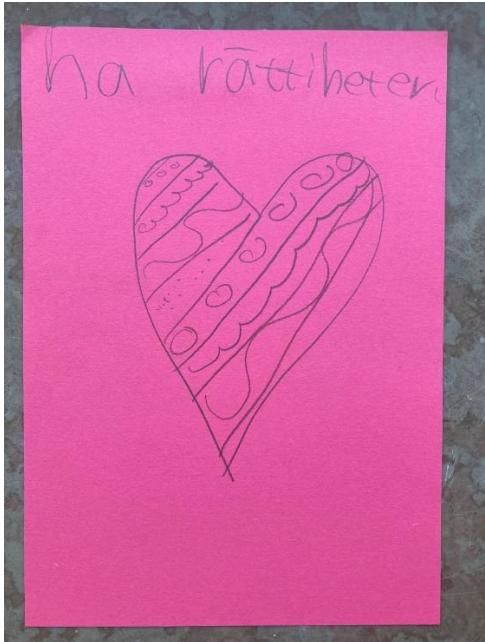
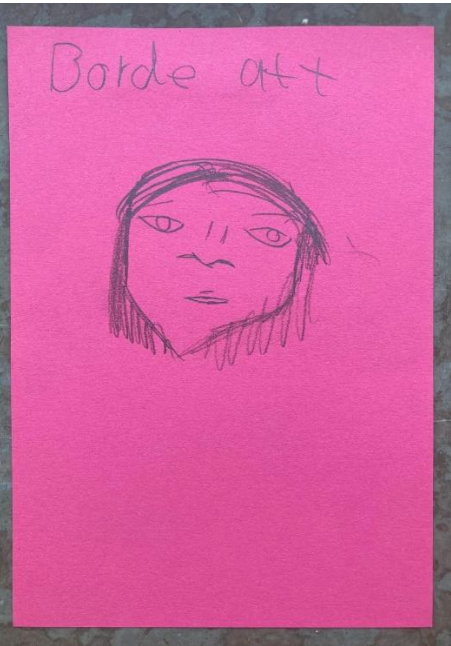
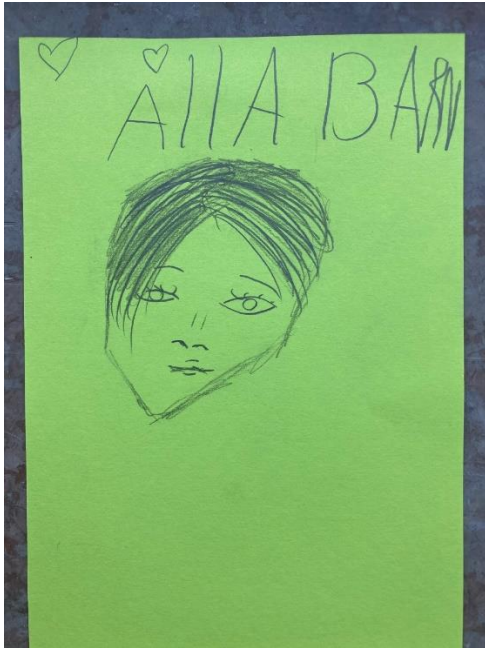
Under 2021 har omsorgsförvaltningen lyft risker med att barn används som tolk, vilket inte är acceptabelt enligt barnkonventionen.

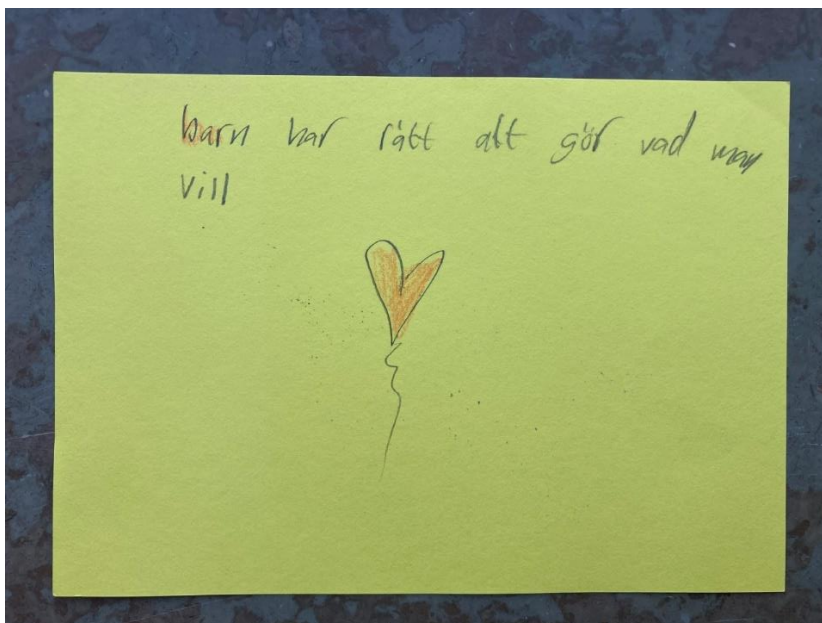
Tolkrutinen kompletterades därefter med en text som tydliggjorde att barn inte får användas som tolkar. Under 2021 har deltagande gjorts i barnrättsnätverket.

9. Analys och sammanfattning

Kommunen arbetar med rättigheterna för barn och unga med funktionsnedsättning på många olika sätt. Allt från inventering av badplatser utifrån tillgänglighet och beskrivning av tillgängligheten av kommunens lekplatser i text och bild, till ekonomiska bidrag för tillgänglighetsanpassning av lokaler och fritidsområden, syntolkning på sociala medier till framtagna processer och expertgrupper inom socialtjänsten. Anpassad grundskola arbetar enligt skollag och läroplan för att tillgodose funktionsnedsatta barns rättigheter med olika metoder och arbetssätt. Enkäten LUPP testades för anpassad grundskola i gymnasiet under hösten 2022 som ett pilotprojekt och ytterligare sätt att öka barn och ungas möjlighet att göra sin röst hörd. Ingen annan övergripande enkät finns för dessa barn, där resultatet kan jämföras med övriga ungdomars svar i samma enkät.

Kommunens verksamheter spänner över många olika områden och vissa har daglig kontakt med barn och unga och andra mer sporadisk kontakt. Vissa arbetar pedagogiskt och andra med underhåll av fysisk miljö Alla ska dock följa barnkonventionen och dess artiklar. I bokslutet finns dessa delar redovisade tillsammans med statistik och data både från kommunen och övriga landet.

Bilaga 1. Barnkonventionens artiklar i korthet

Artikel 1

Ett barn – det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn.

Artikel 4

Konventionsstaterna ska till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att förverkliga barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. När resurserna inte räcker till bör man söka lösningar genom internationellt samarbete.

Artikel 5

Föräldrarna har det yttersta ansvaret för barnet och ska utifrån utvecklingen av barnets egen förmåga säkerställa att det får kännedom om och hjälp i att utöva sina rättigheter.

Artikel 6

Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.

Artikel 7-8

Barnet har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är. En stat får inte ta ifrån barnet dess namn eller nationalitet.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 10

Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.

Artikel 11

Ett barn får inte föras bort eller hållas kvar i utlandet utan tillstånd. Staten ska ingå avtal med andra länder för att bekämpa detta.

Artikel 12–15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 16

Varje barn har rätt till sin privat- och familjeliv, hem och post och ska skyddas mot ingripanden i dessa. Varje barn ska också skyddas mot angrepp på sin heder och sitt anseende.

Artikel 17

Alla barn har rätt att ta del av information från massmedia, som syftar till att främja deras välfärd och utveckling. Massmedia ska därför uppmuntras att sprida information särskilt riktad till barn, samarbeta över gränserna, producera barnböcker, sprida information på minoritetsspråk samt skydda barn mot skadligt innehåll.

Artikel 18

Båda föräldrarna har gemensamt det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. De ska låta sig vägledas av vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20–21

Ett barn, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa att största vikt ges till vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 22

Flyktingbarnet har rätt till skydd och hjälp om det kommer ensamt eller tillsammans med föräldrar eller annan person.

Artikel 23

Ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället.

Artikel 24

Barnet har rätt till bästa möjliga hälso- och sjukvård och rehabilitering. Alla länder ska arbeta för att minska spädbarns- och barnadödligheten och bekämpa sjukdomar och undernäring och avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Gravida och nyblivna mammor har rätt till hälsovård.

Artikel 25

Ett barn som har omhändertagits för vård, skydd eller behandling har rätt att få sin behandling och sitt omhändertagande granskat på regelbunden basis.

Artikel 26 och 27

Varje barn har rätt till den levnadsstandard som är skälig för att trygga barnets utveckling. Föräldrarna har huvudsakligen ansvaret för detta, men om de inte klarar av det, måste staten se till att det finns stödprogram för att säkerställa detta. Även barnets

sociala trygghet ska säkerställas med tex socialförsäkringar som ska ges till familjer beroende på vilka tillgångar de har.

Artikel 28–29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Artikel 30

Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

Artikel 32

Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Artikel 33

Barnet har rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 35

Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras.

Artikel 36

Varje stat ska skydda barn från alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet

Artikel 37

Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling och bestraffning. Inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Barnet får inte bestraffas med livstids fängelse eller dödsstraff. Varje frihetsberövat barn ska behandlas humant och med respekt. Barnet har rätt att snarast möjligt få juridisk hjälp. Barnet i fängelse har rätt till kontakt med och besök av sin familj.

Artikel 38

Konventionsstater skall vidta alla lämpliga åtgärder för att tillförsäkra att barn under 18 år inte deltar i väpnade konflikter. Barn får inte heller användas eller rekryteras av gerillarörelser m.fl.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

Artikel 40

Barnet, som är anklagat för brott eller blivit dömt för straffbara handlingar, har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Artikel 41

Rättigheterna i konventionen gäller inte om andra nationella lagar ger barnet större möjligheter att förverkliga rättigheterna.

Artikel 42

De stater som anslutit sig till konventionen åtar sig att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland vuxna och barn.

Artikel 43–45

Bestämmelser om hur alla länder som anslutit sig till konventionen ska arbeta för att förverkliga den. En övervakningskommitté inom FN granskar konventionsstaternas rapporter. FN-organ och frivilligorganisationer kan också delta med information till FN.

Artikel 46–54

Regler om hur stater kan ansluta sig till konventionen och när dessa börjar gälla. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.

Källa: Rädda Barnen. För att läsa hela konventionstexten, se UNICEFs hemsida: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Referenser

Luppenkäten 2021, genomförd i alla kommunala grundskolor år 8 samt friskolorna Södra skolan och Västra skolan år 8. Ej genomförd i anpassad grundskola (tidigare kallad Särskolan).

Rädda Barnen. För att läsa hela konventionstexten, se UNICEFs hemsida: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Barnombudsmannen 2021 ”*Alla tar ju inte ansvar! Barnkonventionen som lag under en samhällskris*”

SVT och Uppdrags gransknings serie ”Bokstavsbarner”

Attentions skolrapport 2021

https://issuu.com/familjelyftet/docs/2.a4_attention_rapport_skolan2021

Intervjuer med elever på Gröndalskolan, 2021

Återrapportering från Kalmar kommuns nämnder och förvaltningar 2022